

Božidar Pejković

Muzeji Hrvatskog zagorja – Galerija Antuna Augustinčića

Problem originala u skulpturi

Dani europske baštine 2020.

Baština i obrazovanje – učenje za život

Slavimo baštinu i obrazovanje – učenje za život(a)!

Studio Galerije Antuna Augustinčića, 8. listopada 2020.

Prema članku *Problem originala u skulpturi*, Anali Galerije Antuna Augustinčića br. 12, Klanjec 1992., str. 75 – 82.

Korištene publikacije GAA i fotografije iz arhive GAA.

Kako god se odnosili prema umjetnosti (bilo praktično bilo teorijski) i s kakvog god joj polazišta pristupili, prije ili kasnije opetovat će nam se pitanje **originala** i njegovih korelata (**kopije, replike, reprodukcije, falsifikata, plagijata, imitata, unikata, verzije, varijante**).

Budući da nas naša praksa počesto uvjerava u nestalnost i kolebljivost značenja navedenih izraza, za polazište uzmimo njihova, doduše oskudna ali i jedina, objašnjenja iz Enciklopedije likovnih umjetnosti i Klaićeva Rječnika stranih riječi.

Zbog njegove temeljne važnosti, potrebno ga je sagledati s najširih pozicija znanosti o umjetnosti kao sustavnog proučavanja umjetnosti, uz svijest da o odgovoru na njega ili makar njegovom ispravnom postavljanju ovisi ne samo teorija i povijest umjetnosti (pa bila ona i „bez imena“) nego i čitav niz djelatnosti (od prava do muzeologije) koje se na ovaj ili onaj način bave umjetničkim djelom.

Nije u pitanju podcjenjivanje ili precjenjivanje važnosti utvrđivanja izvornika odnosno atribucije kao osnove za valjano bavljenje umjetničkim djelom: prvenstvo originala neosporno je i za povjesničara umjetnosti i za muzealca i za pravnika.

Ne radi se ni samo o načinu prepoznavanja originala i razlučivanju originala od njegovih korelata: dobrom oku potpomognutom nužnom dokumentacijom i napravama to je lako moguće.

Pitanje je, dakle, sasvim banalno: što original uopće jest odnosno što bi trebao biti, tj. kakve značajke mora imati djelo da bismo ga smatrali originalom?

Dok se krećemo u okvirima slikarstva i grafike, i izraz original i korelativni mu izrazi koliko-toliko funkcioniraju kao *termini* (kao stručni, točno definirani pojmovi).

Međutim, taj isti pojmovni aparat primijenjen na skulpturu bit će djelotvoran jedino u slučaju djela koja su neposredno oblikovana u materijalu i u kojih se pojam originala poklapa s pojmom unikatata.

Onoga trenutka kada se on primijeni na skulpturu koja ima više stupnjeva nastanaka, te je nužno vezana uz „izvedbene“ (da ne kažemo „reproduktivne“) kiparske tehnike, pojmovi gube na jasnoći i mijenjaju značenje u zavisnosti od toga koji se stupanj realizacije skulpture (model u glini; model u gipsu; konkretizacija u trajnom materijalu) obuhvaća pojmom originala.

Time je stvorena terminološka zbrka, a *pitanje* originala u skulpturi izraslo je u *problem*.

S devetnaestim stoljećem problem se usložnjava, jer se u tehnici lijevanja počinju koristiti višedijelni kalupi koji omogućavanju izradu više od jednog odljeva.

Oni koji pod originalom u skulpturi podrazumijevaju isključivo glineni model (usprkos tome što je kiparevo prvotno ostvarenje u glini tek privremena materijalizacija skulptorske ideje koja se mora realizirati u trajnijem materijalu da bi se sačuvala) gipsanu će statuu shvatiti ili kao **kopiju** odnosno **repliku** (u zavisnosti od toga da li ju je u gipsu izveo majstor ljevač ili sam kipar) ili kao **verziju** (imajući u vidu i promjenu materijala). To što je i obojena rukom kipara navest će ih da je možda ipak prihvate kao **original** ili barem kao **originalnu verziju**.

No, kada se u igru uključi i posljednji stupanj nastanka skulpture – konkretizacija u trajnom materijalu – moguće je jedino ponoviti, udvojiti ili združiti već iskorištene izraze pa govoriti o **kopiji kopije, replici replike, kopiji replike, verziji kopije ili replike...**(Još uvijek je riječ o jednoj jedinoj konkretizaciji; a što ako ih postoji više, pa i u različitim materijalima?)

Očito je da su povezivanjem pojma originala isključivo s prvotnim ostvarenjem u glini (dakle s nečim što fizički ne postoji, ili je toliko promijenilo oblik da je izgubilo svaku vezu sa skulptorskom idejom) i terminologija i samo mišljenje dovedeni u slijepu ulicu.

Ista će sudbina zadesiti i one koji, pokušavaju joj izbjeći, povezuju pojam originala isključivo s gipsanim modelom (realizacijom skulpture u koliko-toliko čvrstom materijalu): oni će tek odnosno već o konkretizaciji skulpture misliti kao o **kopiji, replici verzije, falsifikatu, plagijatu...**

Čini se da su na najčvršćem tlu oni koji pojam originala u skulpturi vezuju uz njenu konkretizaciju u trajnom materijalu, dopuštajući mogućnost da i više konkretizacija ima karakter originala.

Dodjelom vodećeg mjesta dovršenom djelu – konkretnoj skulpturi – te gledanjem na glineni i gipsani model kao na stupnjeve ostvarenja skulpture (što oni doista i jesu: redeći u glini i gipsu kipar unaprijed „misli“ u materijalu konačne izvedbe, tako da niti glineni niti gipsani model ne posjeduju cjelovitost i samodovoljnost) učinjen je bitan korak naprijed.

Sada se pitanje originala i njegovih korelata konačno postavlja na pravoj razini.

Sada je moguće o **originalu, kopiji, replici, reprodukciji, falsifikatu, plagijatu, imitatu, unikatu, verziji i varijanti** misliti kao o pojmovima kojima predočavamo stanovit odnose *stvaralaštva, zanatstva, tehnike, tehnologije i namjere* unutar pojedinog djela.

No, time problem nije riješen – tek je otvorena mogućnost smislenog postavljanja pitanja.

Sada se više nećemo pitati da li je konkretizirana skulptura original nego da li je možemo smatrati kiparevim originalom ako ju je po njegovu modelu u potpunosti ili u bitnim dijelovima izveo majstor zanatlija: ne radi li se tad o **falsifikatu** ili čak **plagijatu** ako takvo djelo kipar proglasi za svoje?; a uzmemo li i konkretizaciju nastalu bez intervencije kipara kao original, kako razmišljati u slučaju većeg vremenskog razmaka između nastanka gipsanog modela i konkretizirane skulpture? Također ćemo se pitati da li ponovljenu konkretizaciju u drugom materijalu shvatiti kao **verziju** ili kao **repliku**? Pitat ćemo se štošta, sve dok imamo oslonac u činjenicama o nastanku i izradi pojedinog djela. A kada taj oslonac izgubimo, problem toliko naraste da ga, naposljetku, i ne uočavamo.

Problem originala u skulpturi – kao problem uočavanja, imenovanja i vrednovanja određenih, složenih i vrlo osjetljivih odnosa i stupnja zastupljenosti *stvaralaštva, zanatstva, tehnike, tehnologije i namjere* unutar svakog pojedinog djela – zahtjeva od nas vrsno poznavanje skulpturalnih tehnika odnosno materijala, jer je upravo u njima začetak odgovora na mnoga naša pitanja. Jedino tako moći ćemo odbaciti mnoštvo olakih i proizvoljnih autorizacija i atribucija te nesuvislih i neutemeljenih određivanja o broju konkretizacija skulpture koje se smiju, što često znači i moraju, smatrati originalima.

Budući da se pitanje originala i njegovih korelata pred nama ukazuje kao problem na razini *pojma*, osnovni put njegova rješavanja bila bi **definicija** (utvrđivanje sadržaja) i **divizija** (određivanje opsega) spornih pojmova. Time bi se došlo do efikasne *terminologije* (s jasnim vrijednosnim predznacima) koja je uvjetnom znanstvenom mišljenju.

Najširokom primjenom metode *analogije* valjalo bi pokušati izbjeći nepotrebna razmimoilaženja u značenju izraza odnosno ovisnosti o kontekstu, ne samo u okvirima umjetnosti u užem smislu – dakle likovne umjetnosti – nego i umjetnosti općenito.

Leksičku analizi valjalo bi izvršiti na barem četiri svjetska jezika (engleskom, francuskom, njemačkom i talijanskom).

Kolika je važnost ovog problema za muzejsku teoriju i praksu nije potrebno posebno isticati (nužno je vezan i uz muzejsku selekciju i uz muzejsku tezauraciju).

Potrebno je, međutim, ukazati na njegov širi društveni odnosno državni značaj: tek rješenjem problema originala bit će moguće donijeti valjan zakon o autorskim pravima i zakon o oporezivanju prihoda ostvarenih autorskim pravom.

Naravno da se ne može previdjeti kako se druge zemlje, s većim ili manjim uspjehom, nose s ovim problemom: Francuska bi mogla poslužiti kao uzoran primjer.

Francusko ministarstvo kulture i informiranja pokrenulo je 1964. godine izdavanje serije knjiga „Opći inventar spomenika i umjetničkih bogatstava Francuske“, u sklopu koje je 1978. godine izašla i knjiga „Načela znanstvene analize: Skulptura: Metoda i rječnik“ koje se prvo poglavlje bavi ovom temom i donosi opsežnu i temeljitu bibliografiju koju preporučam.

Jasno je da ćemo se poslužiti njihovim odgovorima, ali je isto tako jasno da nećemo kompilirati već sintetizirati njihova znanja i iskustva, da nećemo prepisati nego presaditi ponuđeno rješenje, ukoliko prosudimo da nam odgovara ili ukoliko se uvjerimo u nemogućnost boljeg.

Dopustimo li da nam pridonose kulturni krug kojemu pripadnost tako grlato izvikujemo, možemo mu i sami pridonijeti te na najbolji način potvrditi da mu uistinu pripadamo.

Budući da nas naša praksa počesto uvjerava u nestalnost i kolebljivost značenja navedenih izraza, za polazište uzmimo njihova, doduše oskudna ali i jedina, objašnjenja iz Enciklopedije likovnih umjetnosti i Klaićeva Rječnika stranih riječi.

SKULPTURA (lat. **sculptura**; **kiparstvo**; **vajarstvo**; **plastika** od grč. *plassein oblikovati*; engl. i franc. *sculpture*, njem. *Bildhauerei* i *Bildhauerkunst*, rus. *skulptura*, tal. *scultura*), grana likovnih umjetnosti, vrsta likovnog izražavanja trodimenzionalnim oblicima – klesanim, rezanim, modeliranim ili lijevanim – u čvrstom materijalu (kamenu, drvu, metalu, glini, kosti i dr.). Izrazi s. i plastika istodobno su i sinonimi za sama djela kao konkretne realizacije kiparstva.

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

skūlptor *lat.* (sculpere – sjeći, tesati, rezati) kipar, vajar; umjetnik koji od kamena, drva, a također i od gline i sl. pravi likove ljudi, životinja itd.; ...

skulptúra – 1. kiparstvo, vajanje – jedan od oblika prostornih umjetnosti; prikazivanje figura isklesavanjem iz kamena, izrezivanjem iz drveta i dr., a također i modeliranjem iz gline, voska itd. i lijevanjem iz metala i dr.; 2. umjetničko djelo izrađeno na sprijeda opisani način; kip; prid. skūlptūrni

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

ORIGINAL (lat. *originalis* *izvoran, iskonski*), u lik. umjetnostima izvorno, prvobitno djelo za razliku od njegovih kopija i imitacija, a također i falsifikata. U kiparstvu može imati karakter originala više odljeva pojedinog djela, a u grafici određen broj otisaka koji su signirani i numerirani. U slikarstvu je rjeđi slučaj da postoji više originala jednog djela umjetničke ruke; u tom slučaju radi se većinom o replici ili varijanti istog motiva ili teme.

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

origināl, -ála *lat.* (*origo*, 2.-inis – začetak, postanak, podrijetlo) 1. izvornik, za razliku od kopije; 2. rukopis sa kojeg se slaže tipografski slog; 3. umjetničko djelo izrađeno od samog umjetnika (za razliku od kopije koje mogu izraditi učenici, epigoni i sl.); 4. književno djelo na jeziku na kojem je napisano (nasuprot prijevodu); (...)

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

UNIKAT (nema)

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

unikāt, - áta *lat.* (unicus – jedini, cigli) prvi ili jedini izrađeni primjerak čega; original; (...)

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

KOPIJA *lat. (copia mnoštvo, obilje)*, u lik. umjetnostima, što vjernija reprodukcija originala, po mogućnosti u istom materijalu i tehnici. Nekadašnju važnost i vrijednost kopija je izgubila nakon otkrića različitih fotomehaničkih i galvanoplastičkih sredstava. Zadržala ju je uglavnom kad služi studiju, i to kad se s originala – neposrednim promatranjem – vlastoručno prenosi ne samo način (tehnički postupak: preparacija, namaz i potez) već i sve bitne sastavine djela kao što su harmonija oblika, linija i boja, te karakterističnosti kompozicije s njenim glavnim akcentima i jezgrama oko kojih se spleće, raspleće i čvori ritam originala (npr. Delacroixova kopija Rubensa ili Manetova Tizianove „Venere“. U nas su vrlo značajne malene skice I. Kršnjavoga, kopije tek kao male skice nabačene prema djelima majstora renesanse i baroka). Takve vrste slobodnih kopija odražuju i temperament a i posebne značajke majstora-kopista, tako da se neke mogu pribrojiti njihovom opusu.

Posve je druga stvar, kad se takve perfektne kopije izrađuju u svrhu spekulativnu, da bi se podmetnule kao original: takve su kopije falsifikati (v.), mada su ih radile ličnosti značajne u povijesti umjetnina (npr. kopija A. del Sarta Rafaelovog portreta Lava X).

Kad slikar sam ponavlja svoju sliku prema prvotnom originalu, nastaje replika (V.). Ponavljaju li suradnici ili đaci točno neko djelo, dok mu majstor daje jedino nekoliko završenih poteza plus signaturu, tada se takav rad obično pribraja u opus majstorov. Primjeri su Tizian i Rubens; za Tiziana je radio Girolamo Dante (zvan Girolamo di Tiziano), a za Rubensa mnogi suradnici, među kojima i mladi Van Dyck. Takve su kopije nastajale uslijed velike potražnje majstorovih radova.

(...)

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

kôpija, *lat.* (copia – zaliha, obilje) 1. prijepis s originala (kod Stanka Šimića: istopis); 2. točna reprodukcija, imitacija nečega, nekog umjetničkog djela, npr. slike, gravire, kipa (odljevak); 3. uopće nešto učinjeno točno prema uzorku; 4. fotografski pozitiv, tj. slika izrađena iz negativa; pojedini primjerak snimljenog umnoženog filma.

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

REPLIKA (franc. *replique* *odgovor, ponavljanje*), umj. djelo (skulptura, slika), što ga je ponovno izveo sam autor prema svome vlastitom originalu (za razliku od kopije, v.).

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

rèplika, 3.-ici, 2. *mn replīkā* franc. (*replique*) 1. kratak odgovor na nečiji govor; osobito odgovor tužitelja na obranu optuženog; 2. primjedba s mjesta (na kongresu, skupštini); 3. kazal. svaki pojedini dio uloge kojim se odgovara na riječi suigrača; 4. kopija, odljevak, faksimil, duplikat; (...)

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
VARIJANTA (nema)

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

varijanta, 2. *mn.* varijántā, varijantī i varìjanātā *lat.* (variare – mijenjati, pretvarati) 1. inačica; promjena lika, drugi oblik; 2. druga razrada plana, projekta, znanstvenog ili umjetničkog djela; 3. v. varijabla.

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
VERZIJA (nema)

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

vèrzija, 2. *mn. verzījā lat.* (vertere – okrenuti, obraćati, vrtjeti) 1. okretanje, obrnutost, osobito obraćanje djeteta u pravilan položaj prije rađanja; 2. jedno od više međusobno različitih izlaganja ili objašnjenja nekog fakta, događaja; inačica, varijanta, način pripovijedanja, shvaćanja; razlika u gledištima; 3. prijevod, prevođenje.

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

FALSIFIKATI (lat. *falso* krivo, lažno i *fecere* načiniti), kopije, imitacije ili preinake umjetničkih djela i najraznovrsnijih drugih predmeta, izrađene radi prijevare ili obmane. (...)...falsificiralo se sve ono što je zbog konjunktura falsifikatoru moglo donijeti zaradu...

(...)

O falsifikatu se redi onda, kad je falsifikator izradio potpuno novo djelo, imitirajući stilske i tehničke karakteristike nekog umjetnika ili stilske epohe.

(...)

O djelomičnom se falsifikatu govori, kad je falsifikator na djelo nekog manje poznatog ili sasvim nepoznatog majstora stavio signaturu kojeg čuvenog umjetnika, da time postigne veću cijenu.

U kategoriju djelomičnih falsifikata idu i ona djela koja su se samo fragmentarno sačuvala, a falsifikator je proizvoljno rekonstruirao manjkave dijelove. (...)... a od takvih rekonstrukcija do falsifikata samo je jedan korak; gotovo svi poznati falsifikatori umjetnina bili su početka restauratori. U tu grupu ulaze također i različite rekonstrukcije što su ih pogrešno ili nedovoljno dokumentirano izveli stručnjaci, kojima, međutim, nije bila svrha da izvrše falsificiranje.
(...)

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

falsifikácija, *lat.* (falsus – lažan + ...fikacija v.) krivotvorenje, patvorenje; iskrivljavanje, izvrtanje, lažan prikaz činjenica; (..)

falsifikāt, nešto krivotvoreno; krivotvorina, patvorina; (..)

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

PLAGIJAT (nema)

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

plagijāt, - áta *lat.* (plagium – otmica čovjeka) literarna krađa; prisvojenje tuđeg autorstva; izdanje tuđeg djela pod svojim imenom; (...)

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

IMITACIJA (lat. *imitatio oponašanje, nasljedovanje, podražavanje*), u lik. umjetnostima i općenito, povodjenje za postojećim oblicima; oblikovanja prema postojećem uzoru, za razliku od stvaralačkog izvornog oblikovanja. U običnom govoru i. znači isto što i imitiran predmet, objekt kod kojeg je skupocjeniji materijal zamijenjen prostijim („mramoriranje“ običnog kamena, stakleni „dragulji“ i sl.).

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

imitácija, *lat.* (imitari – oponašati) 1. oponašanje, nasljedovanje, podržavanje, oblikovanje prema nekom uzoru, ugledanje na...; 2. nepravni lik, palik, patvorina, falsifikat, surogat, kopija, kopiranje, krivotvorenje; 3. muz. ponavljanje teme jednoga glasa drugima glasovima u istom ili obrnutom redosljedu i drugim raznolikim varijantama;

imìtat, - ata – produkt oponašanja; krivotvorina, patvorina; (...)

ENCIKLOPEDIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI

REPRODUKCIJA (novolat. *reproductio* *ponovno proizvođenje*), svako umnožavanje slike ili crteža tehničkim putem (ukoliko se ne radi o originalnim grafikama), a također i izvođenje više od jednog primjerka izvornoga likovnog djela. (...)

Klaić, RJEČNIK STRANIH RIJEČI

reprodùkcija, *lat.* (...) 1. izvedba tuđeg, osobito muzičkog, djela; ponovna izvedba; 2. štampom umnožen crtež, slika ili fotografska snimka; kopija, otisak, preštampavanje; *uopće*: obnavljanje, ponavljanje: ponovno oživljavanje, oponašanje, imitiranje, nasljedovanje, umnožavanje; (...) *reproduktivne umjetnosti* – umjetnosti koja izvode gotova umjetnička djela (gluma, recitacija, pjevanje, sviranje itd.); *reproduktivni umjetnici* – glumci, operni pjevači, muzičari-izvodioci itd. (koji sami ne stvaraju nego izvode tuđa djela); (...)

PRIMJERI

MODEL
glina, 1977.
gips. 2010.

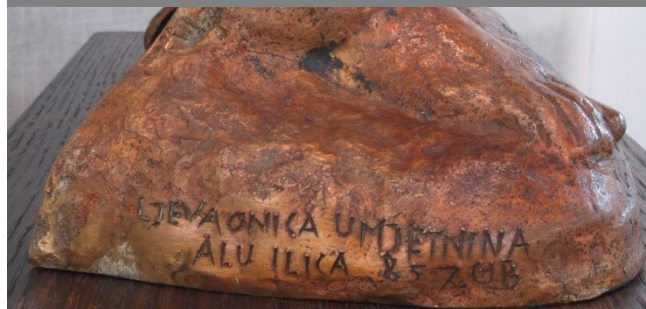
ORIGINALI
gips, 1928.

autorizirani
odljev

bronca,
1998.

Na odmoru

bronca, vis. 31 cm

sign. l. d. 1929 Augustinčić

Beograd, Narodni muzej

Ležeća figura

Bronca, vis. 31 cm

sign. d.d. AUGUSTINČIĆ/932

Split, privatno vlasništvo

AA – oko originala
Salon GAA, 4. lipnja – 4. rujna 2008.

1.
SKICA ZA SPOMENIK TITU
1947.
gips
vis. 23 cm
bez signature
inv. br. GA – 50

model

2.
SKICA ZA SPOMENIK TITU
1947.
bronca
vis. 22,3 cm
sign. d. d. AUGUSTINČIĆ
inv. br. GA – 369

autorski odljev/replika?

3.
SKICA ZA SPOMENIK TITU
1947.
bronca, 1986.
vis. 22 cm
bez signature
inv. br. GA – 190

autorizirani odljev

4.
SKICA ZA SPOMENIK TITU
1947.
bronca, 1978.?,
vis. 22 cm
sign. I. d. A. AUGUSTINČIĆ
natpis ispod ZENIT KUMROVEC
inv. br. GA – 343

multipl

5.
SKICA ZA SPOMENIK TITU
1947.
bronca, 1978.?, vis. 22 cm
sign. I. d. A. AUGUSTINČIĆ
natpis ispod ZENIT KUMROVEC
punca ispod LJEVAONA D. ULAMA
inv. br. GA – 386

multipl

6.
JOSIP BROZ TITO
(SPOMENIK TITU)
1948.
gips
vis. 210 cm
bez signature
inv. br. GA – 75

model

7.
JOSIP BROZ TITO
(SPOMENIK TITU)
1948.
bronca, 1981.?,
vis. 202 cm
bez signature
inv. br. GA – 353 P

autorizirani odljev

8.
PORTRET JOSIPA BROZA
1952.
bijeli mramor
vis. 46,5 cm
sign. d. d. AUGUSTINČIĆ
inv. br. GA – 9

verzija fragmenta

9.
GLAVA MARŠALA TITA – VELENJE
1977.
gips
vis. 120 cm
bez signature
inv. br. GA – 144

uvećana replika

10.
Ljubavnici
1925.
drvo
88,5 x 40 cm
bez signature
Gradski muzej Varaždin
inv. br. GMV GS 254

unikat

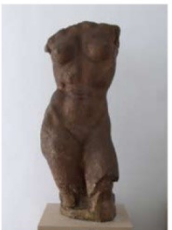
11.
Brijunski akt (Stid, Eva)
1948.
gips
vis. 173 cm
bez signature
Hrvatski muzej arhitekture HAZU

varijanta

12.
BRIJUNSKI AKT (STID, EVA)
1948.
gips
vis. 172 cm
bez signature
inv. br. GA – 168

varijanta

13.
ŽENSKI TORZO
1941.
gips
vis. 91 cm
bez signature
inv. br. GA – 85 a

model
za brončanu verziju

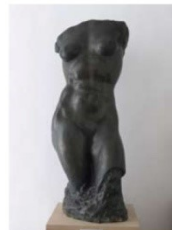
14.
ŽENSKI TORZO
1941., bronca, 2008., vis. 89 cm
sign. d. I. A. AUGUSTINČIĆ
natpis d. straga LJEVAONICA
UMJETNINA ALI 2008 1/1
inv. br. GA – 387

autorizirani odljev
brončane verzije

15.
ŽENSKI TORZO
1941.
gips
vis. 95 cm
bez signature
inv. br. GA – 85 b

odljev/model?
kamene verzije

16.
ŽENSKI TORZO
1941.
bronca
vis. 92 cm
signatura I. d. AUGUSTINČIĆ
inv. br. GA – 37

autorski odljev
kamene verzije

17.
SKICA ZA SPOMENIK
DARINKI RADOVIĆ
1958.
gips
vis. 68 cm
bez signature
inv. br. GA – 61

*

18.
FIGURA MATIJE GUPCA
1973.
gips
vis. 68 cm
bez signature
inv. br. GA – 39

varirana replika

1.
Skica za Spomenik Titu
1947.
gips
vis. 23 cm
bez signature
inv. br. GA – 50
model

2.

Skica za Spomenik Titu
1947.

bronca

vis. 22,3 cm

sign. d. d. *AUGUSTINČIĆ*

inv. br. GA – 369

autorski odljev/replika?

3.
Skica za Spomenik Titu
1947.
bronca, 1986.
vis. 22 cm
bez signature
inv. br. GA – 190
autorizirani odljev

4.

Skica za Spomenik Titu
1947.

bronca, 1978.?

vis. 22 cm

sign. l. d. A. *AUGUSTINČIĆ*

natpis ispod ZENIT KUMROVEC

inv. br. GA – 343

multipl / reprodukcija?

5.

Skica za Spomenik Titu
1947.

bronca, 1978.?, vis. 22 cm

sign. l. d. *A. AUGUSTINČIĆ*

natpis ispod *ZENIT KUMROVEC*

punca ispod *LJEVAONA D. ULAMA*

inv. br. GA – 386

multipl / reprodukcija?

6.
Josip Broz Tito
(Spomenik Titu)
1948.
gips
vis. 210 cm
bez signature
inv. br. GA – 75
model

7.

Josip Broz Tito
(Spomenik Titu)

1948.

bronca, 1981.?

vis. 202 cm

bez signature

inv. br. GA – 353 P

autorizirani odljev

8.

Portret Josipa Broza
1952.

bijeli mramor

vis. 46,5 cm

sign. d. d. *AUGUSTINČIĆ*

inv. br. GA – 9

verzija fragmenta

9.
Glava maršala Tita – Velenje
1977.
gips
vis. 120 cm
bez signature
inv. br. GA – 144
uvećana replika

10.

Ljubavnici

1925.

drvo

88,5 x 40 cm

bez signature

Gradski muzej Varaždin

inv. br. GMV GS 254

unikat

11.

Brijunski akt (Stid, Eva)

1948.

gips

vis. 173 cm

bez signature

Hrvatski muzej arhitekture HAZU

varijanta

12.
Brijunski akt (Stid, Eva)
1948.
gips
vis. 172 cm
bez signature
inv. br. GA – 168
varijanta

13.
Ženski torzo
1941.
gips
vis. 91 cm
bez signature
inv. br. GA – 85 a
model za brončanu verziju

14.

Ženski torzo

1941., bronca, 2008., vis. 89 cm

sign. d. l. A. *AUGUSTINČIĆ*

natpis d. straga *LJEVAONICA*

UMJETNINA ALU 2008 1/1

inv. br. GA – 387

autorizirani odljev

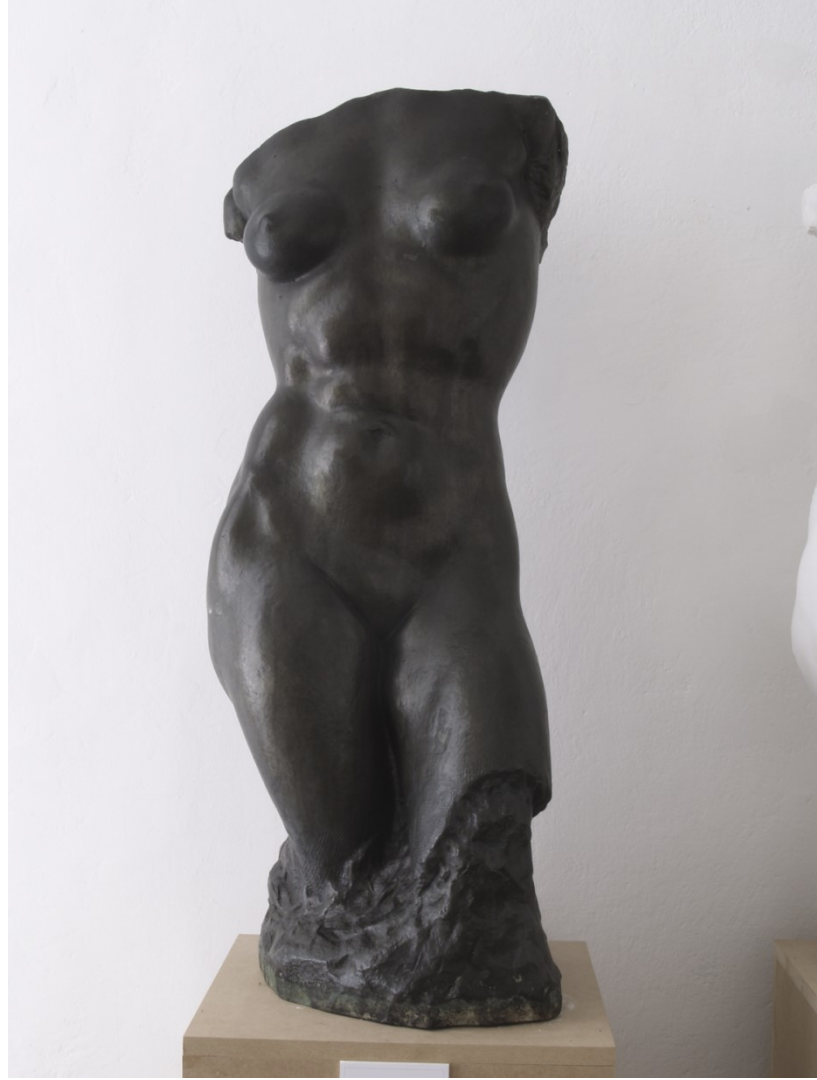
brončane verzije

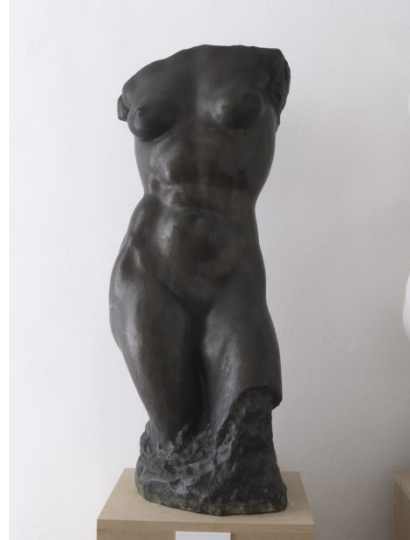
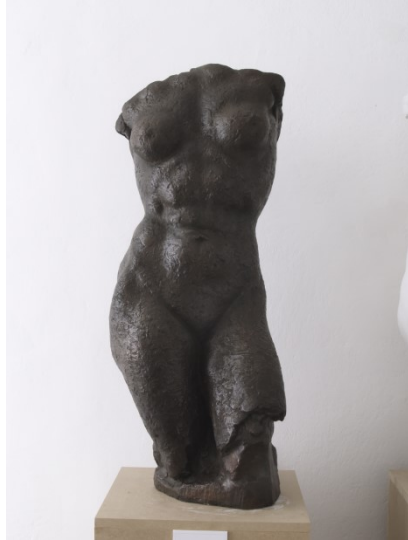
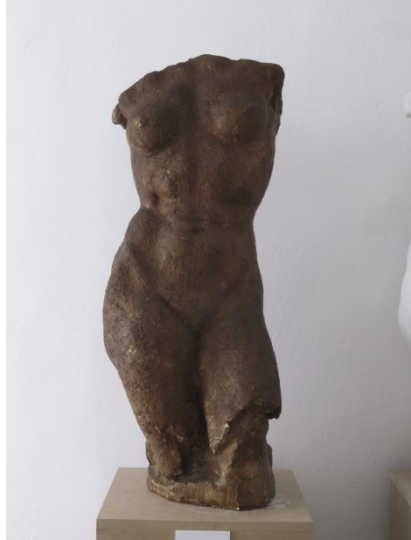

15.
Ženski torzo
1941.
gips
vis. 95 cm
bez signature
inv. br. GA – 85 b
odljev/model?
kamene verzije

16.
Ženski torzo
1941.
bronca
vis. 92 cm
signatura l. d. *AUGUSTINČIĆ*
inv. br. GA – 37
autorski odljev kamene verzije

17.

Skica za Spomenik

Darinki Radović

1958.

gips

vis. 68 cm

bez signature

inv. br. GA – 61

18.
Figura Matije Gupca
1973.
gips
vis. 68 cm
bez signature
inv. br. GA – 39
varirana replika

19.

Glava Matije Gupca

?

gips

vis. 13,7 cm

suvenirna reprodukcija

kopije fragmenta

Original(n)i koncept: KopitajT
GAA, 18. travnja – 18. lipanja 2008.

Original(n)i koncept: KopirajT

Pogledajte izložbu originala i verzija/varijanti, replika i kopija skulptura Gorana Trbuljaka, našeg velikog konceptualnog umjetnika, pa zatim i sami kopirajte Trbuljaka.

Uz pomoć Trbuljakovih skulptura *Naranča* (1971., 2008., naranča i žica) odnosno *Jabuka* (1999., 2008., jabuka i žica) i običnih naranča, jabukâ i žice na lak i zabavan način pojmite što znače koncept i procesualnost u skulpturi te što je **original** a što su

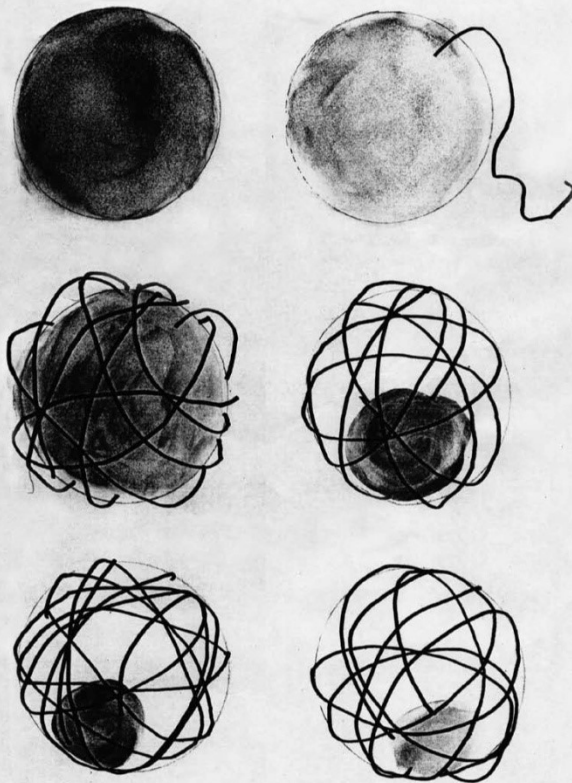
unikat, replika, varijanta, verzija, kopija, falsifikat, plagijat, imitat ...

Original(n)i koncept: KopirajT
MHZ – Galerija Antuna Augustinčića
18. IV. – 18. VI. 2008.

Izložba *Original(n)i koncept* i radionica *KopirajT* realizirane su povodom 13. muzejske edukativne akcije *Original* te simpozija *Original u skulpturi*, a uz potporu Ministarstva kulture RH.

Nakladnik: MHZ – Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec • Za nakladnika: Goranka Horjan • Urednik, autor izložbe i teksta: Božidar Pejković • Crtež: Goran Trbuljak, 1971 • Fotografije: Davorin Vujčić • Oblikovanje: Božidar Pejković • Grafička priprema: Ar Tresor naklada • Tisak: Tiskara Zelina • Sponzor: OPEL Kozina • Naklada: 350 • ISBN 978-953-265-025-9

Original(n)i koncept: KopirajT

Galerija Antuna Augustinčića, 18. travnja – 18 lipnja 2008.

1
Goran Trbuljak
NARANČA, 1971.
naranča i žica
original

2
Goran Trbuljak
JABUKA, 1999.
jabuka i žica
varijanta/verzija

3
Goran Trbuljak
NARANČA, 2008.
naranča i žica
verzija/varijanta

4
Goran Trbuljak
JABUKA, 2008.
jabuka i žica
verzija/varijanta

5
Goran Trbuljak
JABUKA, 2008.
naranča i žica
replika

6
Goran Trbuljak
JABUKA, 2008.
jabuka i žica
replika

7
Božidar Pejković
NARANČA, 2008.
naranča i žica
kopija

8
Božidar Pejković
JABUKA, 2008.
jabuka i žica
kopija

9
Božidar Pejković
JABUKA, 2008.
plastična jabuka i žica
imitat

Original(n)i koncept: KopirajT, MHZ – Galerija Antuna Augustinčića, 18. IV. – 18. VI. 2008.

falsifikāt (lat. falsus – lažan, varav, neistinit; facere – činiti, načiniti), krivotvorina, kopija ili preinaka umjetničkog djela izrađena radi prijevare ili obmane.

imitāt (lat. imitari – oponašati), patvorina, surogat; pogrešno načinjena kopija umjetničkog djela koja ne prenosi sve njegove bitne oznake nego ih simulira.

kōncept (lat. conceptus – začete, glavna misao, prvotna predodžba ili zamisao), imanentni proizvod duhovne djelatnosti, »pojām« ili »teoretska konstrukcija«.

konceptualna umjetnost, pravac u umjetnosti koji se razvio sredinom šezdesetih godina 20. stoljeća. Rezultat je težnje umjetnika da pomaknu interes s materijaliziranog umjetničkog djela (slike, kipa) na idejne odnosno konceptualne sadržaje koji djelu prethode ili su u njemu sadržani, pri čemu često koriste netradicionalne umjetničke postupke i materijale. Jedno od obilježja konceptualne umjetnosti jest i stalno prisutan kritički stav u odnosu na tradicionalne umjetničke i kulturne vrijednosti, što uključuje i *procesualnost* kao kategoriju stvaranja i rastvaranja umjetničkog djela.

kōpija (lat. copia – zalih, obilje, mnoštvo), izravnim radom kao na originalu, po mogućnosti u istom materijalu i tehnici, dobiveno jednako djelo koje u svrhu studija izvodi drugi autor. Ako se kopija izvodi s namjerom da se podmetne kao original, riječ je o falsifikatu.

kōpirajt, copyright (engl. copy – umnožavati; right – pravo), isključivo pravo izdavanja, prodaje ili distribucije intelektualnog (npr. umjetničkog ili tehničkog) ostvarenja, autorsko pravo.

original (lat. origo, -inis – začetak, postanak, podrijetlo), izvornik, umjetničko djelo koje je izradio sam umjetnik; ponekad se više primjeraka pojedinog djela može smatrati originalom.

plagijāt (lat. plagiūm – otmica čovjeka), prisvojenje tuđeg autorstva, izdanje tuđeg djela pod svojim imenom.

rēplika (lat. replicare – presaviti, nabrati; ponoviti, obnoviti, umnožiti), umjetničko djelo što ga je ponovno izveo sam autor prema vlastitom originalu (za razliku od kopije, v.).

reprodukcija (lat. re – natrag, opet, iznova; producere – izvesti, proizvesti, stvoriti, izraditi), svako umnožavanje umjetničkog djela isključivo tehničkim putem.

varijanta (lat. variare – mijenjati, pretvarati, preinačiti, preobraziti), inačica, druga razrada umjetničkog djela.

vērzija (lat. vertere – okrenuti, obračati, vrtjeti), jedna od više realizacija istog umjetničkog djela u različitim materijalima i tehnikama.

unikāt (lat. unicus – jedini, cigli), jedini izrađeni primjerak umjetničkog djela.

GORAN TRBULJAK (Varaždin, 1948.). Maturirao na Odsjeku fotografije ŠPU u Zagrebu. Diplomirao 1972. na Odsjeku grafike ALU u Zagrebu. Tijekom 1973. i 1974. u Parizu studirao slikarstvo na Ecole Nationale des Beaux Arts. Boravio u New Yorku 1979., a 1980. završio studij na Odsjeku filmskog snimanja Akademije za kazališnu i filmsku umjetnost u Zagrebu, gdje danas predaje. Snima igrane filmove, bavi se videom, fotografijom i grafičkim oblikovanjem. Umjetničko djelovanje započeo u doba antislikarskih struja i konceptualizma tj. *nove umjetničke prakse* krajem 60-ih godina, a nastavlja ga istom snagom u postkonceptualnoj umjetnosti od kraja 70-ih nadalje. Dosljedno preispituje vlastito umjetničko ponašanje, identitet umjetnika i odnos umjetnik-društvo.

1.
Goran Trbuljak
Naranča, 1971.
naranča i žica
original

2.

Goran Trbuljak

Jabuka, 1999.

jabuka i **žica**

varijanta/verzija

3.

Goran Trbuljak
Naranča, 2008.
naranča i **žica**
verzija/varijanta

4.

Goran Trbuljak

Jabuka, 2008.

jabuka i žica

verzija/varijanta

5.
Goran Trbuljak
Naranča, 2008.
naranča i žica
replika

6.
Goran Trbuljak
Jabuka, 2008.
jabuka i **žica**
replika

7.
Božidar Pejković
Naranča, 2008.
naranča i žica
kopija

8.

Božidar Pejković

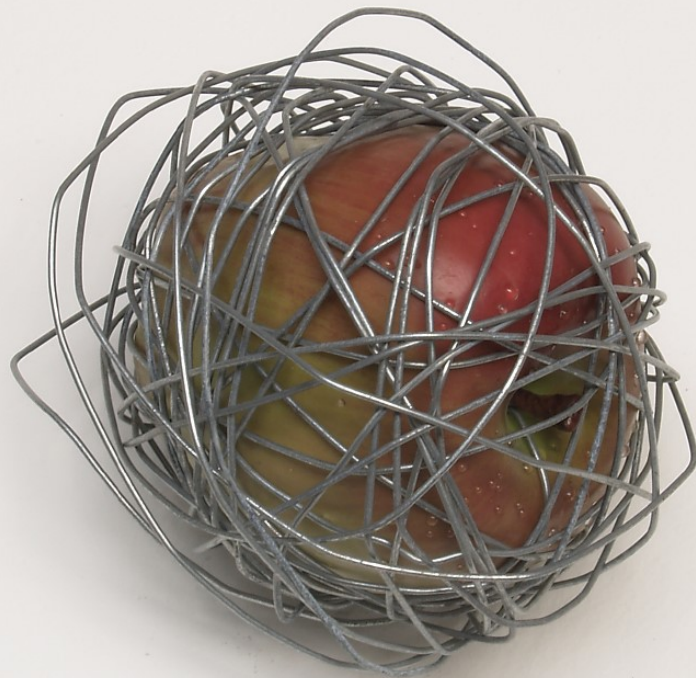
Jabuka, 2008.

jabuka i **žica**

kopija

9.
Božidar Pejković
Jabuka, 2008.
plastična jabuka i žica
imitat

b.pejkovic-gaa@mhz.hr

